

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۸/۰۸/۲۷

ضیاءالاسلام شبراني

په سوريه كي د بشارالاسد په ملاتړ جنگېدونكي افغانان

امريكايي ورځپاڼې «واشنگټن پوسټ» په يوه تازه خپاره شوي راپور كې ويلي، چې گويا شاوخوا ۱۸ زره افغانان په سوريه كې د ايران د گټو لپاره جنگييري او ايران دغه كسان د فاطميون په نوم يوه ډله كې راټول كړي چې هره مياشت ۶۰۰ ډالره تنخواه وركوي.

د ايران له لوري د سوريې جگړې ته د افغانانو د ليرولو په اړه دا لومړۍ ځل نه دی چې رسنۍ راپورونه وركوي، بلکې په دې اړه له تېرو څو كلونو راهيسې د هېواد دننه او بهر، رسينو كې داسې ډېر راپورونه خپاره شوي دي؛ خو افغان حكومت تر دې دمه، نه دی توانېدلی چې له ايران څخه د يادې موضوع وضاحت و غواړي او د دغې چارې مخه ونيسي.

تېر كال د يادې موضوع اړوند، بحثونه له هغې وروسته زيات شول چې د ملي يووالي حكومت د اجرائيه رياست دويم مرستيال محمد محقق په تهران كې يوې ناستې ته، په وينا كې د ايران په ملاتړ د داعش پر ضد د ټولو جنگېدونكو وسله والو ډلو او جنگياليو ستاينه وكړه.

دا چې د سوريې جگړې څنگه پر افغانستان اغېز كړی، د سوريې په جگړه كې د افغان جنگياليو قضيه څنگه ده او پر افغانستان به د فاطميون ډلې د جنگياليو راتلونكې اغېزې څه وي؟ هغه پوښتنې دي چې دلته مو بحث پرې كړی دی.

افغانستان او د سوريې جگړه:

په ۲۰۱۱م كال كې د منځني ختيځ په تونس او مصر هېوادونو كې د حكومتونو پر ضد له پاڅونونو را وروسته، په سوريه كې هم خلك په دغه هېواد كې د استبدادي نظام پر وړاندې را پاڅېدل؛ خو د حكومت له لوري سخت وځپل شول چې له امله يې گڼ شمېر كسان مړه او ټپيان شول.

د همدې اخ و ډب پر دوام، د بشارالاسد له پوځ څخه يو شمېر سرتېري بېل او د حكومت پر ضد يې جگړه پيل كړه. له همدې ځايه سوريه ورځ تربلې د بحران پر لور لاړه، د كور دننه مختلفې وسله والې ډلې د حكومت پر ضد رامنځته شوې او جگړه يې پيل كړه. دغه راز د سوريې جگړې ته بهرني لاسونه هم ډېر ژر او په اسانه را وغځېدل. روسيې، ايران او چين له بشارالاسد څخه ملاتړ پيل كړ، په بل اړخ كې تركيې، امريكا، سعودي او يو شمېر عربي او اروپايي هېوادونو، د بشارالاسد پر ضد له جنگېدونكو ډلو څخه ملاتړ پيل كړ.

همدا وه چې سوريه د بهرنيو هېوادونو د زور او ځواک د ازمويلو پر ډگر بدله شوه. بحران يې تر نن ورځې راورسېد، چې له امله يې په دغه هېواد كې تر دې دمه په سلگونه زره كسان مړه او ټپيان شوي دي.

د سوريې له بحرانه افغانستان هم له هماغه پيله اغېزمن شوی. په سوريه كې د بشارالاسد له لوري د اسلامپالو پاڅونونو ځپل د دې لامل شول چې د افغانستان دننه د ځينو اسلامپالو ځوانانو له لوري، په ټولنيزو رسنيو كې له غبرگونونو سر بېره، د بشار پر ضد لاريونونه هم تر سره كړي؛ خو په بل اړخ كې له هغه وروسته بيا افغان ولسمشر حامد كرزي له امريكا سره د خپلو اختلافاتو له كبله، د سوريې له ټولټاكنو وروسته بشارالاسد ته د سوريې د ولسمشر په توگه د ټاكل كېدو مبارکي وركړه.

دغه راز، له دغو غنډونو او مبارکيو وروخوا، له افغانستانه يو شمېر خلك د بشارالاسد پر ضد او ملاتړ د جنگېدو په موخه سوريې ته ولاړل. په عمومي توگه د بشارالاسد پر ملاتړ ډېری افغان شيعه ډلې تللي او د بشار پر ضد يو شمېر افغان سني وگړي هم په جگړو كې بوخت دي.

د ملي يووالي حكومت په راتگ سره، د كرزي د دورې خلاف افغانستان اوس مهال تر ډېره د سوريې په قضيه كې د بشارالاسد د حكومت ضد هېوادونو (امريكا، سعودي، تركيه او ...) په لوري كې قرار لري، ځكه همدا هېوادونه د ملي يووالي حكومت سره په اوس مهال نږدې او گرمې اړيکې لري.

په سوريه كې جنگېدونكي افغانان:

د پاڼو شمېره: له ۱ تر ۳

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همكاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه كړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليكنې د ليكنيزې بڼې پازوالي د ليكوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليكنه له راپورولو مخکې په خبر و لولئ

په سوريه کې د کورنيو جگړو له پيل سره، دغه هېواد بالاخره د هغو هېوادونو د نيابتي جگړو په ډگر بدل شو، چې تل يې له مخامخ جگړو ځانونه گوښه کړي او يوازي د پيسو او وسلو په زور خپلو موخو ته د رسېدو په هڅه کې دي. د همدې نيابتي جگړو له کبله افغانان هم د سوريې د جگړې تر لیکو ورسېدل. په سوريه کې د بشارالاسد د حکومت پر ملاتړ د جنگېدونکو افغانانو په اړه له تېرو څو کلونو راهيسې راپورونه خپرېږي. د واشنګټن پوسټ له وروستي راپور، وړاندې هم دغې جگړې ته د ايران له لوري د افغانانو د لېږلو په اړه بېلابېل راپورونه خپاره شوي دي.

امريکايي ورځپاڼې **نيوريارک ټايمز** د ۲۰۱۷م کال د نوامبر په ۱۲مه په خپل يوه خپاره شوي راپور کې ليکلي: «ايران په تېرو څو کلونو کې زرگونه افغانان روزلي او بيا يې د سوريې جگړې ته د بشارالاسد د رژيم په ملاتړ لېږلي دي». **د بشری حقونو** د څارنې نړيوال سازمان (۲۰۱۷/۱۰/۲) په يوه راپور کې وايي: «د ايران د سپاه پاسداران انقلاب ځواک، هغه افغان ماشومان يا تنکي ځوانان چې په ايران کې د کډوالو په توگه ژوند کوي، استخدام کړي او د جگړې لپاره يې سوريې ته استولي دي». دغه راز **کارډين** ورځپاڼې (۲۰۱۶/۷/۱۵) په يوه راپور کې ليکلي: «ايران په پټه توگه شيعه مذهبي افغانان په سوريه کې د بشارالاسد د ملاتړ په موخه جگړو ته استخدام کړي دي». **د بي بي سي** فارسي څانگې د ځينې څېړنيزو راپورونو د موندنو له مخې ويل شوي: «ايران په زرگونه افغانان سوريې ته ليري، ترڅو په سوريه کې د حکومتي ځواکونو ترڅنګ وځنګېږي». دغه موندنې ښيي چې دا کسان زياتره افغان شيعه کډوال دي، چې په ايران کې د بېوزلۍ له امله د سوريې د جگړې لپاره جليږي. په سوريه کې د جنگېدونکو افغانانو په اړه دا او دې ورته گڼ راپورونه خپاره شوي دي. په ټوليزه توگه د شته جنگېدونکو افغانانو کره شمېر لا نه دی څرگند؛ خو بيا هم په جلا ډول د بېلابېلو پياوړو رسنيو ډلو په اند، د سوريې په جگړه کې تقريباً تر شلو زرو پورې افغان شيعه وگړي جنګېږي چې د «لېوای فاطميون» په نوم يادېږي.

فاطميون څوک دي؟

فاطميون د شيعه مذهبه افغان جنگياليو هغه پوځي ډله ده چې په سوريه کې د بشارالاسد د رژيم په ملاتړ له نورو وسله والو ډلو سره جنګېږي؛ خو د دې ډلې ريښته په افغانستان د پخواني شوروي اتحاد د يرغل مهال ته رسېږي. هغه مهال يو شمېر وسله وال چې د ايران پر مذهبي مشر امام خميني پورې اړوند بلل کېدل، په افغانستان کې جنګېدل، همدا وسله وال د شوروي اتحاد له ماتې وروسته له طالبانو سره هم په جگړه کې ښکېل وو. پر افغانستان د شوروي اتحاد د يرغل پر مهال هغه افغانان چې ايران ته کډوال شول، ايران د مذهبي ملېشو په جوړولو کې ترې کار واخيست. دغه افغانان د ايران د سپاه پاسداران له لوري د عراق - ايران جگړې لپاره جذب او د صدام حسين پر ضد جگړو ته ولېږل شول. همدې جگړو ته لېږل شوي افغانان د **فاطميون** ډلې په نوم ونومول شول او شمېر يې هم ورځ تر بلې مخ پر زياتېدو شو.

په سوريه کې د حکومت پر وړاندې د ولسي پاڅون کوونکو له زور اخيستلو سره په ۲۰۱۲م کال ايران سوريې ته د فاطميون ډلې د جنګياليو لېږل پيل کړل، په پيل کې دا جنګيالي د شيعه زيارتونو او مقدسو ځايونو د خوندي ساتلو په پلمه سوريې ته ولېږل شول؛ خو وروسته جوتې شوه چې دغه جنګيالي د سوريې د ولس پر ضد او د بشار په ملاتړ سوريې ته لېږل شوي دي.

د ملګرو ملتونو د کډوالو ادارې د شمېرو له مخې، نږدې درې ميليونه افغانان په ايران کې ژوند کوي. د فاطميون ډلې ډيرې جنګيالي له همدې کډوالو څخه د مختلفو امتيازاتو (په ايران کې د اقامې ترلاسه کول، مياشتنۍ معاش او نور امکانات) په بدل کې او يا هم مذهب پر اساس د شيعه گانو د سپېڅلو ځايونو څخه د دفاع په نوم جذبېږي. سوريې ته د افغانانو له لېږلو ايران هر ځل انکار کړی او ويلې يې دي چې په رسمي توگه کوم افغان د ايران له لوري سوريې يا کوم بل هېواد ته د جگړې لپاره نه دی لېږل شوی؛ خو دا مني چې د سوريې جگړې ته تللي افغانان داوطلبان دي او په خپله خوښه د شيعه گانو د سپېڅلو ځايونو څخه د دفاع په موخه تللي دي.

پر افغانستان د فاطميون ډلې اغېزې:

د ايران له لوري په خپلو نيابتي جگړو کې له افغانانو کار اخيستل ډېر ځله د افغانستان د ننه د خلکو او ملي شورا له سخت **غبرگون** سره مخ شوي؛ خو افغان حکومت سره له دې چې د بشارالاسد د مخالفينو مشر هيثم المالح ولسمشر اشرف غني ته لیک راوليږه او د سوريې په جگړه کې يې د افغانانو پر گډون نيوکه وکړه، بيا يې هم د يادې قضیې په اړه د پام وړ گامونه نه دي اخيستي او که افغان دولت په دغه قضیه کې خپل اوسني دريځ دوام ورکړي او د حل لپاره يې لاس په کار نه شي، په راتلونکي کې به د فاطميون له اغېزو لرې پاتې نه شي. د دغو اغېزو په اړه لاندې څو ټکي د پام وړ دي:

لومړی؛ سوريه کې بشارالاسد له خپل ملت سره په جگړه بوخت دی. داسې مهال په سوريه کې د بشار په ملاتړ د گڼ شمېر افغان شيعه گانو حضور او د سوريې د خلکو پر وړاندې يې جگړه، تر ډېره په عربي نړۍ کې د افغانستان نرم ځواک ته زيان رسوي او هم به د خلکو په کچه اړيکې يو څه زيانمنې کړي.

دويم؛ په اوس مهال کې په سوريه، عراق او يمن کې د فاطميون وسله وال په مستقيمه توگه له داعش بلې سره په جگړه بوخت دي. داسې انگېرل کېږي چې د همدې جگړې له امله داعش ډله په افغانستان کې ورځ تر بلې پر شيعه مذهبو خپل بريدونه زياتوي او همدې بريدونو په افغانستان کې له ځان سره د مذهبي جگړو د پيل وېره هم خپره کړې ده.

درېيم؛ په سوريه کې روانه جگړه يوه ورځ ضرور ختمېږي، هغه مهال چې جگړه ختمه شي او له سوريې څخه دغه افغان جنکيالي بېرته خپل هېواد ته راوگرځېږي، نو دا به په داخل کې حکومت ته امنيتي ستونزې راولاړې کړي او هم به يوې نوې پېلېدونکې مذهبي جگړې ته زمينه برابره کړي.

څلورم؛ په افغانستان کې د امريکا او روسيې ترمنځ ناهمغږي به هم بل هغه څه وي، چې په سوريه کې د امريکا او روسيې له پراخېدونکې کرکېچ څخه اغېزمنېدلای شي او که چېرې همداسې وشي؛ نو دا به بيا د افغان حکومت لپاره ډېر سرخوړی جوړ کړي. ځکه افغانستان به د روسيې لپاره يوازینی هغه ځای وي، چې امريکا تر ډېر فشار لاندې پکې نيولای شي.

پای